СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 15. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 18 січня, 1934.

VOL. XLII. No. 15. Jersey City, N. J., Thursday, January 18, 1934. THREE CENTS.

БОРОТЬБА ЗА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ ПОЧИНАЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — У конґресі почалася боротьба за пропонований урядом закон, який надає президентови право забрати для монетарних цілей усе золото, що знаходиться в посілости банків Федеральної Резервової Системи.

Найцікавішою подією з цеї боротьби є опозиція демократичних сенаторів Ґласа й Мекаду, котра тим важніша, що ці два сенатори були за демократичного президента Вилсона секретарями (міністрами) скарбу.

Не зважаючи на цю опозицію, уряд сподівається вийти з боротьби побідно, бо за президента стоїть поважна більшість сенату й палати послів, а републиканська опозиція не рішена, що їй робити.

У краю тимчасом розпалюється завзята боротьба за монетарну політику Рузвелта. Католицький проповідник Коклин та банкир Вендерлип хвалять цю політику публично. Економіст проф. Кемерер остерігає край перед занадто далеко йдучим обезціненням доляра: головно потерплять від цього робітники.

Упадок ціни доляра на міжнароднім ринку здержаний.

РЕПУБЛИКАНСЬКА ПОБІДА В СТЕЙТІ ВЕРМОНТ.

МОНПЕЛІЄР.—При виборах двох конґресових сенаторів та одного члена палати послів вибрано подавляючою більшістю републиканців.

Часописи не вважають цих виборів міродатними для популярности політики президента Рузвелта а пояснюють їх просто льокальними умовинами.

СТРАХ ПЕРЕД НОВОЮ РЕВОЛЮЦІЄЮ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Прихильники нового президента, Евії, й опозиція готуються до горожанської війни. На чолі опозиції, як кажуть, стоїть Ґітерас, що обняв хвилево уряд по скиненню з президентури Ґрава Сан Мартіна.

У боротьбі відограє найголовнішу ролю армія, котра, як кажуть, попирає уряд Евії.

Зі страху перед горожанською війною населення не виходить з домів. Хто може, втікає з міста на село.

ВАЖНЕ ФІЗИЧНЕ ВІДКРИТТЯ.

БЕРКЛІ (Каліфорнія). — Фізики Каліфорнійського університету винайшли пробиваючі проміні багато сильніші від промінів „Екс" та від раду.

Цей новий промінь представляє рух 10 міліонів невтронів на секунду. Невтрони — це найменші основні кусочки матерії, які відкрито в Анґлії три роки тому. Нові проміні є для людського ока невидні. Та проте вони мають силу пробивати всяку матерію, при чому не заломлюються зі своєї дороги. Їх існування відкривають при помочі парафіни.

Винахідники, чи відкривці, цих промінів, професори Лоренс і Лівінґстон, заповідають цим промінням велике значіння для метицини, бо, кажуть проміні проходять тіло лекше ніж проміні Рентґена, а при тому не роблять шкоди, яку роблять проміні Рентґена. Та чи це справді буде так, покищо зовсім певно не знати, бо досі роблено спроби тільки з нижчими тваринами.

ЛІКАРІ ЗА КОНТРОЛЮ УРОДИН.

ВАШИНҐТОН.—Сенатор Гейстінґс та конґресмен Пірс хочуть, щоби конґрес дозволив поширити відомости про контролю уродин. Вони мають заяву 500 визначних лікарів, котрі такі інформації вважають корисними для здоровля людей.

Лікарі стоять на становищі, що того роду інформації повинні бути під доглядом медиків, а не неосвічених ляїків, як це є досі.

АРЕШТУВАНО ЯПОНЦІВ ЗА ФОТОҐРАФУВАННЯ МОСТА.

КАРНІ (Ню Джерзі). — Поліція арештувала 5 Японців, котрі здіймали фотоґрафії з моста Пуласького.

Поліція допитувала арештованих більше як 9 годин, а потім пустила їх на волю за запорукою японського віцеконсуля, що вони станут на суд.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ЛІКАРКИ ЗА ВБИВСТВО НЕВІСТКИ.

ШІКАҐО. — На процесі проти лікарки Вайнкуп, обжалованої за вбивство своєї невістки, Рети Вайнкуп, прокураторія не покористовується самопризнанням обжалованої перед поліцією. Оборона натякає, що вивства правдоподібно доконав якийсь кокаїніст, котрий прийшов до лікарки дістати наркотиків.

Обжалована протестує проти виставлювання перед присяжними усяких річей, звязаних з убивством, кажучи, що це настроює присяжних проти неї. Одна дівчина, що жила в домі Вайнкупів, свідчила, що обжалована трактувала свою невістку дуже добре.

НА УКРАЇНІ НЕ ЧУТИ ВЖЕ ПІСЕНЬ...

Через „Манджурський Вістник" довідуємося про передовицю в ґазеті „Комсомолець України" під заголовком „Лицем до культурно-масової роботи в колгоспах'', у якій автор дивується, як дуже змінилось українське село. Колись днями й вечорами лунала там пісня; сьогодня рідко коли її чути. Замовкла вона при роботі (сійбі, молотьбі й т. і.), не почуєте теж хорів вечорами у таборах колгоспників.

„Невже перевелися веселі музиканти серед наших комсомольців, серед колгоспних хлопців? Чи може наші колгоспні комсомольці, граючи передчасно стариків, уважають за невигідне для себе бути запівалом у молодечому хорі, організувати культурне дозвілля молоді?"...

Нахабні до краю питання редакторів-чекістів! Так, начеб вони не знали, чому воно так діється, чому гробова тиша панує по українських селах.

ПОЛІЦІЯ НА УСЛУГАХ НЕМОРАЛЬНОСТИ.

У Монтреалі викрилося, що деякі службовці тамошньої поліції були в порозумінню з підприємцями, які удержували доми моральних проступників. Рахуються з тим, що треба буде декого звільнити зі служби взагалі, а 50 полісменів треба буде перенести в інші райони міста. В тій справі ведуться доходження.

СИЛА КОХАННЯ.

В Або (Фінляндія) знайшли на одному подвірю замерзлого молодого елеґантого чоловіка. Виявилося, що цей юнак закохався до божевілля в молодій дівчині, котра жила в тому домі. На стрічу прийшов він вчасним вечером і ждав терпеливо на появу дівчини. В ожиданню заснув і замерз.

ДІСТАВ 4 РОКИ І 20 БУКІВ.

Кипріян Мінтаньон, бувший урядовець лікерної комісії у Вінніпеґу, дістав 4 роки і 20 ударів буком за знасилування 16-літньої дівчини. Оскарженого ще й те обтяжало, що він чоловік жонатий і є батьком пятьох дітей. Оскаржений допустився злочину насильства, впоївши дівчину горівкою.

НЕ ВДАЛАСЯ ШТУКА.

Комуністи в Бразилії набирають відваги і виставляють публично большевицькі прапори. Недавно тому комуніст Литовець, 25-літній Владо Будзевіклиос, старався вивісити такий прапор на електричнім стовпі в Сан Павльо, та, діткнувшися електричного проводу 40 тисяч Вольт, зараз упав мертвий і почорнілий на вуголь.

САРАНЧА В БРАЗИЛІЇ.

В околицях Порто Алеґре молода саранча робить страшні спустошення по плянтаціях кольоністів. Недавно тому хмари саранчі обсіли залізничі дороги так, що попросту тамують залізничий рух. Особовий потяг зі Санта Марія через затарасування тору саранчею прибув то Порто Алеґре з чотирогодинним опізненням.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

ЗГИНУВ І НЕ ПРИЗНАВСЯ ДО ДВОЖЕНСТВА.

У Вінніпеґу скочив у ріку Ассинібойну 25-літній Чарлз Біссон і знайшов там свій гріб.

Перед кількома днями погибший одружився з 21-літньою дівчиною, хоч у Давфін, Ман., жила його жінка з попереднього подружа. Свіжа подруга очевидно не знала про існування першої жінки, а Біссон не мав відваги про це їй сказати. Цей неприродний стан його так зломив, що він постановив покінчити з собою раз на все. Лист, який його молода жінка знайшла у валізці свого мужа, пояснив їй траґедію нещасного подружа.

Намір самовбивства був у Біссона такий сильний, що він злеґковажив кинену у воду ратункову линву і пішов під воду.

ЗБЕЩЕЩЕННЯ МОГИЛ.

В селі Мокре, пружанського повіту, на православному кладовищі розкопано 3 могили й забрано з них 3 великі дубові хрести, при чому могили розкопано так, що навіть було видно домовини. Цей злочин серед мешканців села викликав велике обурення. По переведенню слідства ще того самого дня арештовано Миколу Міщенка й Ол. Карпезу, в яких знайдено дерево з украдених хрестів. Арештовані оправдували свій злочин тим, що дерево було їм потрібне на... викінчення воза.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА КООПЕРАТИВНОГО СКАРБНИКА.

В селі Виламчі, на Ковельщині, напали на скарбника кооперативи Р. Шмиковський і А. Равлович з Вакулича і, тяжко побивши, забрали йому 85 зл. Усі грабіжники призналися до вини й їм загрожує наглий суд.

ПОБРАТИМСТВО ГУСЕНИЦЬ.

Не всі гусениці лазять по деревах та листю одинцем. Нераз можна бачити, як гусениці мандрують в одному напрямі, наче військо, гусаком, себто рядочком, одна за одною. Мандрують так в однім напрямі. За якийсь час вертаються назад до свого ґнізда в такому самому порядку. Тобто гусениці йдуть по військовому рядочком і на жир і таксамо вертаються додому.

Провідниця гусениць лізе і випускає з себе павутиннячко. Цим вона вказує дорогу тим гусеницям, що лізуть вслід за нею. Сусідня гусениця робить те саме. Значить, усі гусениці випускають з себе павутинки, і так з тих павутинок повстає шовковий шлях, по якому вони вертаються назад.

ПО ДВОЛІТНІЙ ПОСУСІ ОБІРВАЛИСЯ ХМАРИ.

Від двох літ панувала в цілій південній Африці така сильна посуха, що на випасових степах згинули наслідком браку води міліони штук худоби. Та в останніх часах цілу цю „висушену" частину Африки навістили великі зливи, а в багатьох місцях обірвалися хмари, наслідком чого повстали великі повені. В Трансвалю повінь ушкодила залізничий шлях на просторі кількох кільометрів, а в Наталю й Кейптавн позривала багато мостів, позаливала плянтації, а на степах затопила тисячі штук худоби. Наслідком повені згинуло теж чимало людей.

НЕБІЖЧИК У ВЕДРІ.

У старих, іще поганських Славян був звичай спалювати своїх небіжчиків на костирі, а перепалені кістки класти потім у попельниці та присипати їх могилою. Одначе досі не знаємо із східньої Галичини ще ані одної старославянської тілопальної могили, тому цікавить нас вістка про кілька таких могил, які розкопали недавно в Чехії біля Пшібраму. Вони були понад 10 метрів широкі, але дуже низькі, а в них під насипом було черепя порозпаданих уже попельниць та спалені людські кости серед вугликів і попелу. В одній могилі були кістки засипані у деревляне ведро, окуте залізними обручами, в іншій знову попельниця не була присипана землею, тільки поставлена на верху могили. Цим потверджуються посередньо літописні вістки, що колись такий звичай панував і в нас. Така попельниця на вільному повітрю розпалась, а свіжий насип розполокали поволі дощі і тому так тяжко знайти старославянську тілопальну могилу в нас.

ТРИ СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

Найвищий суд у Ломжі (Польща) засудив на кару смерти рільників зі села Корите: Мрочковського, Картовського та Маліну. Вони вбили родину Баґінських, 4 особи, хлопця та колишнього наймита Баґінських, що теж брав участь у нападі. Смертні присуди виконано.

ТЕЖ СОБІ ЖІНКА.

В Старичах, пов. Яворів, прийшло між 59-літнім Іваном Костевом і його жінкою Катериною до суперечки, підчас якої жінка так сильно копнула його в полові органи, що Костів по трох днях страшних мук помер. Звірську жінку арештовано.

ДИТИНА З ДВОМА ГОЛОВАМИ.

В місцевости, званій Пассос де Квартейрон да Пеня (Бразилія), в одній родині народилася дитина з двома головами: одна голова була осаджена на раменах, а друга на грудях. Дивачна дитина по кількох годинах життя померла.

КРІВАВЕ ВЕСІЛЛЯ.

В Лісниці коло Білгороду на весіллю в одного багатого господаря прийшло до бійки між парубками з двох сусідних сіл. Видно, що сусіди зводили між собою не будьякі порахунки, коли зважити, що у висліді бійки було 7 убитих і 35 тяжче та лекше ранених.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ КОДЕКС ПРАЦІ.

БЕРЛІН. — З днем 1 травня обовязуватиме новоголошений кодекс праці. Орґанізоване робітництво за границею, довідавшися про його постанови, вважатиме його реакційним. У Німеччині минулої неділі вже справляли торжество зприводу появи того кодексу.

Кодекс зветься „Закон про орґанізацію національної праці". Він управильнює відносини між працедавцем і робітником. Закон є основним і не входить у подробиці. Читаючи його, видається, що закон нищить усі здобутки, яких робітники досі добилися. Він зносить робітничі юнії, забороняє страйки, зносить право колективних угод і право робітників себе орґанізувати. Він зносить далі 11 законів, здобутих робітництвом підчас революції в 1918 році.

Хоч те все правда, закон заповідає, що він здійснює „соціяльну" частину програми наців, а разом з тим ліквідує „марксівську програму клясової боротьби". В першу чергу відносини між робітником і працедавцем будуть унормовані „соціяльною честю". Лідером у бизнесі буде працедавець, а робітники мають його слухати. Нова робітнича орґанізація буде обнята „фабричними радами", які підлягатимуть „довіреним праці". Працедавець назначуватиме платні, але буде звязаний певним мінімумом платні, а робітник могтиме рекурсувати від цього виміру платні. Працедавець має дбати про добробут своїх робітників. Робітники фабрики творять „фабричну раду", якої головою є фабрикант. Щоби належати до такої ради, треба мати найменше 25 років і працювати рік у робітні. Робітник має мати завжди вигляд на кращу заробітну платню. „Суспільний суд чести" судитиме працедавців, котрі визискують робітників, і робітників, котрі вносять заколот у фабриці й перешкаджають бизнесови. Не можна фабрикантови масово звільняти людей з роботи, хіба за чотиротижневим попереднім виповідженням, яке може бути продовжене до двох місяців. Звільнений з роботи робітник може апелювати, домагаючися повернення до роботи, або відшкодування в грошах.

РОЗВЯЗУЮТЬ МАСОНСЬКІ ЛЬОЖІ.

БЕРЛІН. — Пруський премієр Ґерінґ розвязав три найстарші й найвпливовіші масонські льожі. В розпорядку кажеться, що масонерія вже відограла свою ролю і є непотрібною інституцією.

НАЦІ ПОБИЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО ЖИДА.

БЕРЛІН. — Американський консуль інтервенював у справі побиття Макса Шуслера, американського Жида, котрого побив умундурований націст, Фрідель. Шуслер має в Берліні кілька домів, які віднаймає. Між іншим мешкав у його домі й Фрідель, котрий отягався з плаченням чиншу. Через той чинш прийшло до сварні й побиття Шуслера.

НЕ ХОЧЕ БУТИ КАТОМ.

ВІДЕНЬ. — Йоган Лянґ був катом ще в часах, коли Австрія була цісарством. Від 1918 р. не справляв від свого уряду, бо не було кого вішати. Аж тепер засуджено на смерть через повішення Петра Штравса за те, що підпалив селянську стодолу. Лянґ виконав припоручення, але так був тим зворушений, що по екзекуції заявив, що вже більше того уряду сповняти не буде.

ПОМЕРЛА ЖІНКА ПАДЕРЕВСЬКОГО.

ЖЕНЕВА. — Померла в Швайцарії Гелена Падеревська, жінка відомого польського пяніста. Була відома зі своєї допомогової акції, яку вела підчас світової війни в користь польських іміґрантів. Вона закуповувала великі скількости польських ляльок, вироблених польськими артистами й іміґрантами і розпродувала їх підчас концертів мужа та при інших оказіях, а зібрані гроші висилала бідним польським іміґрантам.

ПРАВОСЛАВНІ ЕПИСКОПИ В ПОЛЬЩІ ПЕРЕД СУДОМ.

ВАРШАВА. — Прокураторія обжалувала православного архиепископа Дионізія і 5 інших православних епископів за те, що давали незаконні розводи. За такі розводи побирано звичайно такси в сумі яких 500 злотих. Прокураторія твердить, що від 1931 р. видано в одній тільки варшавській консисторії 1,200 розводів, а 1,000 нових подань про розвід вже сконфіскувала сама прокураторія.

ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ ЗГИНУЛИ НАСЛІДКОМ ЗЕМЛЕТРУСУ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Два летуни облетіли міста, навіщені землетрусом, і розповідають, що є повно міст, які лежать у руїнах. З літаків видно було багато трупів, які лежали на вулицях.

ЛУПЕСКУ В КОРОЛІВСЬКІЙ ПАЛАТІ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Не було ніякого замаху на Маґду Лупеску, любовницю румунського короля Кароля. Її добре стережуть і вона жиє в тій самій палаті, що й Кароль.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$2.00
Six months	$1.25	На пів року	$1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА ВИСУВАЄТЬСЯ НАПЕРЕД

Вміру того, як нова війна набирає щораз більше можливости, як формуються союзи держав, що мають станути проти себе, починають формуватися щораз краще спірні питання, за які війна буде вестися.

Між питаннями, які будуть розбирані перед війною й у часі війни, є без сумніву й українська справа. Свідчать про те тепер заінтересування політиків ріжних держав українською справою. Свідчать про те писання людей, котрі визнаються в міжнародніх справах.

Останніми днями, наприклад, майже в тім самім часі можна занотувати вж дві такі згадки, які свідчать про живучість української справи в комплексі справ, котрі будуть порушувані, якщо міжнародні суперечки дозріють до военного конфлікту.

Сеймур Берксон у своїй кореспонденції з Риму про стрічу Мусолінія з Літвіновом, поміщеній у Герстових ґазетах минулої неділі, каже, що Літвінов приїхав до Риму, щоби говорити з Мусолінієм між іншим про німецькі імперіялістичні амбіції на російській Україні.

Реймонд Леслі Бюел, президент Товариства Заграничної Політики, у своїй статті в „Ню Йорк Таймсі" з минулої неділі подає перегляд справ, не вирішених ні верзайським договором, ні Лігою Націй, і між ними вичисляє справу східньої Галичини, котру прилучено до Польщі, хоч 59 процентів населення того краю не Поляки, а Українці. Напечатана в ґазеті мапка подає десять „загрозливих місць Европи", в яких може вибухнути найближча війна, і між ними знов фіґурує Галичина.

Бюел, як видно з його становища в такім визначнім товаристві, як „Фарен Полісі Асосіейшен", людина, добре ознайомлена з міжнароднім положенням. Він каже, що міжнароднє положення нині багато більше напружене, ніж було по закінченню війни. Він показує, що в справах територіяльних, у справі відповідальности за першу світову війну, в справі ґарантії границь і трактування меншин ріжні держави заняли непримирні з собою становища. Він не вірить, щоби ці становища можна погодити мирною дорогою.

Українському читачеви стає ясно, що українська політика мусить числитися з можливістю нової світової війни та що, як така війна справді вибухне, українська справа з конечности прийде на порядок дня. Це вже діло Українців зробити все можливе, щоби справу вирішувано при українській участи та згідно з інтересами українського народу.

ШКІЛЬНИЦТВО В ГАЛИЧИНІ

(З матеріялів надісланих на Шестий Конґрес „Обєднання").

Народні школи.

На підставі урядових дат, поданих у книжці Поляка Северина Ленерта „Школьніцтво в Малопольсце", було в Галичині в шкільнім році 1911—12 (за Австрії) загалом 5,580 державних народніх шкіл. З того у східній Галичині 4,030, в західній Галичині 1,550.

У східній Галичині було тоді українських шкіл 2,420; польських 1,590. У західній Галичині було тоді українських шкіл 76; польських 1,470. Разом у цілій Галичині було українських шкіл 2,496; польських 3,060.

В році 1921—28 було в Галичині загалом 6,731 державніх народніх шкіл; з того у Східній Галичині 4,689, а в західній 2,042.

Українських шкіл у східній Галичині було 2,426; у західній Галичині 79 — разом 2,505. Польських шкіл у східній Галичині було 2, 247; у західній Галичині 1,958 — разом 4,205. Отже за 10 літ українських шкіл було 9 більше, а польських у тому самому часі 1,145 більше.

Одначе цей рахунок ще не вірний. Статистика з 1922 р. (Іґнаци Вайнфельд, Рочнік Польскі) подає, що до українських шкіл зачислено 428 утраквістичних шкіл.

В році 1922—3 було на українських землях під Польщею 2,676 шкіл з українською мовою навчання і 438 шкіл утраквістичних. В 1923—4 р.: 2,349 шкіл з українською мовою навчання і 312 шкіл утраквістичних. В 1924—5 р.: 917 шкіл з українською мовою навчання і 2,752 школи утраквістичні. В 1929—30 р.: 790 шкіл з українською мовою навчання і 2,336 шкіл утраквістичних.

Треба завважити, що крім тих українських державних народніх шкіл, які перебрала Польща по Австрії, взяла вона також 1,500 українських народніх шкіл, які УНР створила за короткий час на землях давньої Росії.

З усіх тих шкіл виказує статистика 1929—30 р. всього 790 українських шкіл!

Учительство народніх шкіл.

У 1931—2 р. було в Польщі вчителів 70,540, у цьому Українців 4,965. З того в осередній Польщі 1,056, на Познанщині-Поморю 52, на Шлеську 2.

Як зважити, що до народніх шкіл треба ще зачислити 108 т. зв. шкіл вправ (де практикуть учительські кандидати) з 509 вчителями, між якими нема ані одного Українця, то стан народнього державного шкільництва вийде ще яскравішим.

Коли зважимо, яку велику ролю мають міста в рації української політики, то слід піднести, що на 2,058 народніх державних шкіл у Польщі є 6 українських шкіл, у яких бодай 1/3 вчителів — Поляки.

Щодо організаційного ступня народніх шкіл на области українських земель під Польщею, то тільки ті нечисленні українські школи (6) по містах є 7-клясові. Всі інші 1—2-клясові. На підставі шкільного закона з 1932 р. до середньої школи може переходити дитина тільки по скінченні шестої кляси народньої школи, а в ніякому селі (ані в місті поза 6-ма) нема шістьклясових шкіл. Тому основною вимогою хвилі мусить бути: добути останки сил і потворити вище-ступневі (6-клясові) народні школи, щоби сільські діти могли вступати до середнього шкільництва. Інакше грозить нам цілковита затрата інтеліґенції, й то інтеліґенції не в значінні пана, але такої, яка має вищий умовий рівень. Замітиб, що на підтаві шкільного закона з 1932 р. тільки середня школа управнює вступити до ліцею (каледжа), вчительської семинарії чи ліпшого сорту ремесла.

Учительські семинарії.

Під кінець Австрії не було українських семинарій, бо галицький краєвий закон з 12. червня 1907 р. постановляв, що в Галичині можна основувати тільки польські, або утраквістичні семинарії.

Польща відкрила одну українську семинарію у Перемишлі й українські семинарійні курси у Львові. Але заледви 14. березня 1923 р. передала Рада Амбасадорів Східню Галичину Польщі, а вже декретом з 20. березня 1923 р. заборонили приймати хлопців на вчительські курси у Львові, а вступ до I. кляси для дівчат обмежено на 40. Тепер на основі шкільного закона з 1932 р. ці школи зовсім ліквідуються, а на їх місце, не зважаючи на всі заходи Рідної Школи і громадянства, нема нічого.

В учительських семинаріях є всіх 1,454 учителів.

Державні ґімназії.

З розпадом Австрії було в Галичині 41 державних польських ґімназій, а 8 українських. (На ділі українських було лише 6, а 2 „паралельні" з польськими, хоч під окремою управою).

В шкільнім році 1931—2 було в Польщі 279 ґімназій; у цьому вже можна рахувати лише 4 українські.

Відповідно до того числа українського населення, яке подає державна статистика, повинно бути найменше 54 українських ґімназій.

Іншого роду школи.

В 1931—2 р. було ще: 666 передшкіл, 108 шкіл вправ (при вчительських семинаріях), 60 шкіл спеціяльних, 13 учительських педаґоґічних курсів, 8 захоронярських семинарій, 3 вчительські семинарії й ремесла, 117 шкіл і курсів фахових, 653 фахово-доповняючих шкіл, 39 шкіл рільничих і 13 високих шкіл (із ступнем університету). Між усіми тими школами **нема ані одної української.**

Вчителів у державних ґімназіях є 5,246, а разом з учителями при семинаріях — 6,700. З того Українців біля 400.

РЕСТАВРАЦІЯ ГАБСБУРҐІВ І ІТАЛІЯ

Останніми часами в Европі все частіше згадується імя Габсбурґів. Давня імперія Габсбурґів, Австрія, розпалася на кілька держав, які ніяк не можуть погодитися між собою, і ця незгода відбивається відємно на економічному житті не лише тих держав, спадкоємниць австро - угорської імперії, але й цілої Европи. Великі держави від років намагаються знайти якийсь модус вівенді, котрий міг би направити бодай у деякій мірі отой економічний розгардіяш, що виник унаслідок не дуже вдалого розподілу земель бувшої імперії, але все марно. Держави Малої Антанти, Чехословаччина, Румунія і Югославія, не мають ніякого бажання відмовлятися від тих своїх привілеїв, які вони здобули по мирових трактатах та внаслідок протекції Франції, а Австрія й особливо Угорщина не вважають можливим іти на широку угоду, поки залишається відкритим питання направи несправедливостей, завданих їм, а головно Угорщині, мировими трактатами.

Тимчасом над цілою середньо-східньою Европою повис меч австро-німецького „аншлюсу" (зєднання). Німці висунули гасло, що всі члени одної раси, чи нації (якщо дивитися на націю лише з точки погляду крови), повинні бути зєднані в одній державі, яка мала би бути персоніфікацією, усосібленням тої нації. Тому й Німці Австрії, Чехословаччини та інших держав мусять змагати до територіяльного єднання в одній німецькій державі. Ідея ця знайшла дуже великий відгук в Австрії, і проблєма австро - німецького обєднання почала представлятися дуже реальною й актуальною. Мала Антанта перелякалася. Чехословаччина була безпосередньо загрожена, бо вона має великі території з німецьким населенням, а інші держави розуміли дуже добре, що обєднання всіх Німців в одній державі означалоб німецьке панування в цілій середній і східній Европі, бо хто міг би протиставитися міліоновій німецькій державі?! Перелякалися й великі держави, і тасама Італія, що ввесь час підтримувала Німеччину, коли дійшла справа до „аншлюсу", сказала, що „не допустить". І дійсно, з часів Великої Війни вона придбала частину німецького Тиролю, що мало служити Італії завершенням її природних границь в альпейських горах, коло Бренера. Отже німецька расова теорія була загрозою й для італійських територіяльних придбань.

Тому почалася боротьба за утримання незалежности Австрії. І тут сама Італія почала висувати ідею реставрації Габсбурґів чи то на австрійському престолі, чи то на престолі австро-угорському. Бо була думка, що Австрія й Угорщина могли би погодитися в питанні персональної унії, при якій кожна країна затримала би свою політичну й національну незалежність, але переводила би спільну економічну політику.

Кандидатом на австрійський престол був архикнязь Отто, син бувшого цісаря Карла і бувшої цісаревої Зити, що виявляла неабияку активність, розїжджаючи по цілій Европі та здобуваючи для свого сина все нових приятелів. Бувала Зита нераз і в Римі та взагалі в Італії. Віддавна поширювалися чутки, що архикнязь Отто має одружитися з італійською княжною Марією і дістати таким чином постійну підтримку італійського двора.

Йшла відповідна пропаґанда і в Австрії та Угорщині. Зі свіжіших фактів останніх днів досить пригадати, що кільканацять місточок Австрії вибрали Оттона своїм почесним громадянином і, наприклад, при кінці вересня відбулася в Гейні (в Нижній Австрії) врочиста церемонія передачі властям цього місточка листа архикнязя Оттона з подякою за виявлену до нього любов і відданість. В цьому листі він заявляється проти національ-соціялістичної пропаґанди й обіцяє вживати всіх своїх сил для забезпечення австрійської незалежности. Подібні листи були поширені і в інших місцях Австрії. З другогож боку, що торкається Угорщини, то підчас перебування Зити й архикнязя Оттона в Римі на початку жовтня ціле паломництво угорської аристократії в числі 75 душ уважало за відповідне просити у бувшої цісаревої авдієнції для віддання їй пошани. Приняття відбулося в „Отель Імперіяль" і, як переказують поінформовані особи, мало дуже врочистий характер.

Проте, щодо Угорщини, то шанси Оттона, як здається, покищо не дуже великі. Є певні відомости, що угорська молодь є взагалі проти реставрації. Таж частина, що хотіла би мати свою габсбурську монархію, висуває кандидатуру архикнязя Альбрехта. Таким чином, як бачимо, в самій габсбурській родині нема повної однодушности щодо проблєм будучого. Тимчасом архикнязь Отто нараз сам підрізує під собою галузку, на якій, здавалося, досить міцно сидів: в листах, що поширювалися в його імени в Австрії, він заявлявся досить різко проти націонал-соціялізму, і це було зрозуміло, бо перемога націонал-соціялізму означала би смерть ідеї всякої реставрації. Але, не задоволяючись тим, він та його прихильники виступили й узагалі проти фашизму, а заявилися за повернення до давніх демократично-парляментарних форм. Наслідком цих антифашистівських виступів Оттона заявилася в „Пополо д'Італія", органі Мусолінія, стаття, яку передрукувала вся італійська преса (що буває завжди зі статтями Мусолінія) під заголовком: „Промова до Оттона".

Вона означає повний розрив італійського уряду з колишнім своїм кандидатом. Наводжу деякі уривки: „Полковник Вольф дає нам зрозуміти, що панич Отто є проти фашизму. Це нам цілковито байдуже. Не був би він Оттоном, не був би він Габсбурґом, не був би він останнім нащадком тої раси, колиб він був здатний не то що захопитись, але бодай зрозуміти фашизм. Фашизм є такою доктриною, такою силою, такою новиною, таким будуючим, що він ніяк не може ввійти до мозку отих пережитків минулого. В усякому разі, яка не булаб антипатія Оттона до фашизму, не йому затримати поширення фашизму в Австрії. Панич Отто повинен би всеж знати, що без згоди Італії, спадкоємниці австрійської імперії, виноград (реставрація) ніколи для нього не дозріє.

„Той самий полковник Вольф повідомляє нас, що колиб Отто Габсбурський одружився з Марією Савойською, Італія повернулаб Австрії провінцію Больцано. Ми нічогісько не знаємо про ці шлюбні можливости, але в усякому разі мусимо відразу відповісти, що його гіпотези є прямо абсурдні. Чи буде той шлюб, чи не буде, Альто Адиже (Тироль), італійська провінція з точки погляду історичного й ґеографічного, знаходиться в межах, які сам Бог визначив Італії, бо Адижа впадає покищо в Адрійське, а не в Чорне море".

І всеж навіть у цій статті ідеї габсбурської реставрації не відкидається цілковито; їй ставлять лише певні вимоги: „Що австрійські леґітимісти намагаються повернути назад фатальну годину, яка пробила для Габсбурської династії 4. листопада 1918 року, це можна зрозуміти з тисячі ріжних поглядів, але вони повинні завжди памятати, що фашистівська Італія сягає до Бренера, і там залишиться".

Майже одночасно з тим голова леґітимістичного руху в Австрії, міністер Візенер, повідомив у часописах, що чутки про шлюб Оттона з Марією не мають ніякої підстави, бо „архикнязь є ще занадто молодий, щоби думати про весілля".

— Евген Онацький (Рим).

Володимир Безушко.

БОГДАН ЛЕПКИЙ

(Життя і твори*).

(3)

Низку поезій нашого поета підложено під ноти, як прим.: "Finale", Черемоше, брате мій", „Минеться ніч", „Журавлі" й інші, з яких декотрі загально знані Українцям, деб вони не жили. Це доказ догармонізування душі поета до душі народу, в якій він справді стає всенароднім поетом.

Доробок поета в прозі незвичайно багатий. В прозі він кращий за Шевченка і Франка і стає гідно в ряди Стефаника, Коцюбинського, Куліша та Мирного. В оповіданнях дає Лепкий образ галицького села на грані віків. У них ви знайдете не тільки зовнішніх ворогів села, як посіпака („Над ставом"), Жид-пявка („Добив торгу"), екзекутор і жандарм (яких село вважає за безпосередніх спричинків зла), але ще гірших, бо внутрішніх, як темнота села і забобонність, яка там жиє від непамятних часів. Письменник справді доказав в оповіданнях, що не дивиться на село

Через якесь рожеве скло
— — — — — —
I знає
Його незавидне життя,
Його недолю і неволю
І це пониження рабське,
З яких мужик додолу гне
Свій карк на своїм власнім [полю
В чуже ярмо.

Темнота села доводить до того, що село видає зовнішнім силам своїх найліпших добродіїв, уважаючи це за свій обовязок. Забобонність, пересуди роблять селянина більшим невільником ніж політична неволя. Справді дубом стає волосся від цієї сільської мороки. Читайте такі поетові оповідання як „Настя", „В глухім куті", „Кара", „За що?", „Підписався", „Скажи", „Донька і мати" й інші, а побачите, що таке село. Поет дав оповідання з життя сільської інтеліґенції, як з життя народнього вчителя („Для добра"), з життя священиків („Стрічa"), „Мій товариш". З життя урядників: „Аванс", „Перша зірка", „Прикрий сон", „Ювилей". З життя малярів замітне оповідання п. з. „Образ", одиноке оповідання, в якім гасло „мистецтво для мистецтва" поет уважає з людського становища за оправдане. До найкращих оповідань зачислюю оповідання: „Добив торгу" і „Мій товариш". Перше звязане з конкретним розумінням селянина, а друге вказує на знаменитий тип інтеліґента священика, якого природа вилічила з химер культури і який цілою душею припав до природи і села, несучи з ним радість і горе. Клич знаменний Анґлійцям, повторюваний нераз Бернадом Шо і Велсом: не відбігайте занадто від природи — знайшов своє оформлення в оповіданню поета і до нього повинні у нас заглянути творці культури. На особливу згадку заслугують іще такі оповідання, як „Дідусь", „Дзвони", „Мишка" і „Тут продають трумна". — Від оповідання „Дідусь" віє надзвичайним спокоєм; „Дзвони" — твір часів війни; „Мишка": слід голоду по містах в часах війни. „Тут продаються трумна" вражає контрастом почувань. Ствердити треба, що дар оповідання є найбільш істотною прикметою таланту нашого поета. Тому й не диво, що низку його оповідань переложено на чужі мови: найбільше на чеську, а дальше на польську, німецьку, російську, хорватську й анґлійську. Д-р Сімович так оцінює творчість поета за 25 літ його діяльности: „Двацять пять літ праці Богдана Лепкого полишили по собі нестертий слід в історії української культури". — Та з більшим правом можемо повторити ці слова тепер, коли він в одній ділянці літератури, в історичній повісти, осягнув найкращу вартість, залишуючи поза собою „Чорну Раду" Куліша, яку до нього за таку вважали. Маю на думці шістьтомовий (досі) твір п. з. „Мазепа". Твір є такий могучий, що може нашому народови освідомити цю велику небезпеку, яка йде на нас із півночі, від Москалів. Поет, задивлений у середневічний образ нашого мистця у вавельській капилці (мова про Христа, що молиться в Оливнім Городі, де постать Бога Духа зовсім подібна до Христа), творить подібне в своїм творі, в якім постать Мазепи і Мотрі себе доповнюють. Два перші томи, „Мотря" — це найбільш улюблене дитя уяви поета. До „Мотрі" долучується повість „Не вбивай", у якій пізнаємо жорстокість режіму московськоьо. Дальшу часть циклю п. з. „Батурин" уважаю за найсильнішу з цілости, хоч початок цієї повісти слабий. „Батурин" це могутній образ винищування української культури Москвою. Дальші два томи п. з. „Під Полтавою" відзначаються повільністю темпа, але і містять неодну цінну думку для Українців. Перед нами пересуваються живі люди — а це найважніше в історичній повісти, хоч може більше ми задоволені зі зображення царя Петра, Меншікова і Кочубея, ніж з образу Мазепи і Карла. Гідно представлені співробітники Мазепи, а вже оборона Батурина не має нічого рівного собі в цілій нашій літературі.

Два томи „Мотрі" переложено вже на мову чеську; цей твір перекладають також на польське. „Мотря" і „Батурин" інсценізовані Лужницьким і Лісевичем, але, на жаль, лише „Батурин" дає приблизно поняття про свій первотвір. — Слід завважити, що цикль повістей у шстьох томах, це перша того роду поява в українській літературі і що хоч ми радо приняли би твір у новій редакції, скажемо, що твір і тепер належить до найбільше читаних в українській суспільности і містить в собі такі цінности, які його роблять вартостевим, мистецьким твором рідної літератури і дорогим дарунком нації, в її змаганнях до кращого. (Кін. б.)

ІРЛЯНДІЯ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ.

(УП) Ірляндська революція стала прототипом всяких революцій на світі, головно революцій модерних, себто революцій нинішних часів. Саме тепер назрівають в Ірляндії нові події далекосяглого значіння, себто настає період нових боїв Ірляндії за волю. Тому не від речі буде пригадати й українському загалови короткий перебіг ірляндських боїв за волю, щоб теперішні події в Ірляндії не стали лише епізодом, відірваним від цілости, і незрозумілим для тих, що не визнаються в минувшині Ірляндії.

Вже з давних часів, як ще в Англії Кельти були панами землі, склалось якось так, що ці два острови, анґлійський та ірляндський, розділені лише морським каналом, вели своє господарське життя як двійняки. З геополітичного й економічно-ґеографічного боку це є зрозуміле. До того часу все було в порядку, доки суміш народів, кельтійського, анґльосаського, данського й норманського не витворила нового типу чоловіка, обізнаного з морем і приготованого на всякі небезпеки, а крім того надзвичайно підприємчивого і доки цей новий тип людей не приїхав до Ірляндії ва взяв її під своє володіння. Було це коло 750 літ тому. Від того моменту датується ірляндсько-анґлійський спір, а краще сказати, ірляндська боротьба за повне визволення краю зпід анґлійського панування.

Від того часу, як анґлійський король Генрих II подиктував побідженому ірляндському королеви Родерикови О'Коннорови умови мира, зривались Ірляндці нераз до боротьби проти наїздників. Історія знає безчисленну скількість заговорів в тому напрямі, але всі вони кінчались для побіджених Ірляндців нещасливо і коштували їх чимало найкращої молодої крови. Цікаво при цьому відмітити, що ця довголітня боротьба з нещасливими вислідами витворила в ірляндському народі своєрідну історичну фіьософію, фільософію культу жертви. Ця фільософія витворила напівмістичну теорію, що обовязком кождої молодої ірляндської ґенерації є віддати частину своєї крови вітчині. Тої теорії придержувався навіть командант ірляндського повстання на Великдень 1916 р., П. Г. Персі. Командант цей боявсь того, що Анґлійцям вдасться приспати ірляндську чуйність і в той спосіб знищити ірляндський нарід.

Даремні одначе були його побоювання. Ірляндський нарід не міг загинути, бо в ньому жила ідея самостійности, ідея Ірляндії, як щось містичного й недосяжного в даний момент. Ідея ця жила в масах народу, вивласненого раз на все анґлійськими панами. Маси ці протестували проти чужого їм політичного ладу в краю, проти соціяльного устрою. Протести ці тревали століттями, стали традиційними. Перед вів ірляндський священичий стан, а нарід жертвував при цьому своєю кровю. Анґлійський середньовічний февдалізм забрав в Ірляндців не лише їх посілости, але знищив серед народу також поняття власности землі. Століттями цілими були Ірляндці безземельними паріями і тому для теперішнього покоління поняття землевласности було чужим. Воно не було закорінене орґанічно в крові. Ще деякий час після підбою Ірляндії поняття це задержалось було в народі, але й то лише там, куди не сягнула рука і меч побідного Анґлійця. Доперва за часів Кромвеля довершили Анґлійці свого діла. 1649 року намісник Ірляндії жорстоко пімстився на Ірляндцях за масакру протестантів з 1641 року, а 1653 року видав декрет, яким відібрав землю всім Ірляндцям-католикам та вигнав їх з краю. Той намісник переводив плян цілковитого фізичного винищення Ірляндців таксамо, як тепер Москва переводить в життя плян виголодження Українців. Плян одначе не вдавсь. Молода ірляндська ґенерація почала виеміґровувати до Північної Америки. Робилося це зновуж таки за помічю анґлійського уряду. Ірляндців відправлювано масами як невільників на плянтації тютюну в Америці. Розуміється, що землю, яку оставляли по собі еміґранти, брали в свої руки Анґлійці. Вже в 1675 році на 11 міліонів гектарів управної землі було в руках ірляндських католиків лише 2.25 міліонів гектарів. Ірляндці всі були католиками і тому Анґлійці гнобили Ірляндців як католиків, а не як окрему націю. Католицизм і приналежність до ірляндської нації були в тому випадку рівнозначними. Власниками тих решток управної ріллі були Ірляндці, що чимнебудь прислужились Анґлії. В часах боротьби Шотляндців проти Анґлійців все безземельне населення Ірляндії, а також частина тих, що ще мали землю, були по стороні Шотляндців. По здушенні цього повстання відібрано Ірляндцям ще 1 міліон гектарів землі і віддано його в посідання військових кольоністів. Проти католицизму видано дуже гострі закони. Для прикладу наведемо, що католикам, себто Ірляндцям, не вільно було їздити на коні, якого вартість перевищувала на нинішні розміри суму 25 долярів. Після поновного повстання відібрано Ірляндцям й решту землі 1.25 міліонів гектарів і віддано її анґлійським панам.

Основною проблємою Ірляндії було: земля й селянство. Розвій цієї проблєми пішов в непередбаченому напрямку. А саме, дрібні анґлійські землевласники були залежні від ірляндського безземельного робітника. Поволі забувалась ненависть релігійного характеру, католицизм і протестантизм. Анґлійські власники убожіли ставали по духу Ірляндцями, себто звязували свою судьбу з судьбою Ірляндії, хоч назовні вони й дальше оставались Анґлійцями. В 1730 році вибух в Ірляндії внаслідок зміни анґлійської господарсько-торговельної політики величезний голод, при чому вмерло коло 400 тисяч Ірляндців. Дрібні анґлійські кольоністи пізнали, що їм не довго доведеться тягнути зиски зі зубожілого ірляндського населення, а головне, що при цьому й вони самі можуть погинути.

В міжчасі вибухла була в Анґлії худобяча пошесть. Дуже богато худоби вигинуло було на неї. Тому анґлійський парлямент рішивсь був на ввіз мяса і молочних продуктів з Ірляндії. Це рішення мало страшні наслідки для Ірляндців. Всі фармері, великі й малі, кинулись були відразу на випас худоби. В короткому часі про хліборобство вже ніхто й не думав. На землі, де передше жили десятки родин, випасались тепер величезні стада худоби, а коло них сторожили нечисленні пастухи. При такому стані господарства зникали поволі малі фармері, а вдержувались лише великі землевласники. В відповідь на той закон потворились в Ірляндії численні тайні товариства й гуртки, які поставили собі за ціль: нищити землевласників, вбивати худобу, палити двори, мордувати панів і т. п. Одним словом, почався терор бідного населення проти багатих Анґлійців. Почавсь він на полудні, цебто там, де і сьогодні є жерело ірляндської революції. Анґлійці нищили терористів огнем і мечем. З часом з тих тайних гуртків витворились більші орґанізації, здисципліновані й уніформовані, а головне серед них витворилось ідеольоґічне підложе, без якого годі було людей одушевити самим повстанням чи нищенням ворожого майна.

Велика французька революція мала також свій вплив на Ірляндців. Здавалось тоді, що Анґлія піде на уступки відносно Ірляндії. Одначе Анґлійці замісць того взялись за знищення ірляндської індустрії. Ірляндська кустарна промисловість не змогла видержати конкуренції з промисловістю анґлійською, яка працювала не при помочі рук, а скороходних машин. Ірляндська індустрія не могла перейти на машинову продукцію, бо по перше не було в неї капіталу на купно машин, а дальше для машин не було вугілля. Зновуж таки анґлійська індустрія не мала ніякого інтересу в тому, щоб недопустити до упадку індустрію ірляндську з тої простої причини, що всі були звикли дивитись на Ірляндію як на країну хліборобську, яка постачала Анґлії хліб і мясо.

На початку 19 століття був один момент, коли здавалось, що дійде до якогось порозуміння між обома країнами. Обі частини Ірляндії, католицька полуднева і північна протестантська, анґлійська, стояли до себе дуже близько. Не сталось це однак через зраду. В той сам час почалась знову економічна нужда. Після наполеонської конюнктури ціни почали нагло падати в безконечність. Між народом повстало невдоволення, яке вкінці вилялось в загальне повстання. В 1845 році вибухла в Ірляндії голодова катастрофа, що тревала повних 5 літ. В час цієї катастрофи загинуло коло 1,250 тисяч Ірляндців. В томуж самому часі експорт споживчих продуктів до Анґлії не перепинився. Це щось виглядало так, як нині на Україні, лише в багато менших розмірах. Україна голодує, мруть з голоду десятки тисяч Українців, а Москва впеняє всіх, що голоду нема, ба навіть вивозить з українських земель споживчі продукти за границю. В томуж самому часі посилилась еміґрація до Північної Америки до небувалих розмірів. Анґлійський уряд не приняв своєї традиційної політики. Введено було закон, що при публичних роботах можуть заробляти тільки ті, що не мають землі. Отже дрібні хлібороби з четвертиною морґа землі не мали права щонебудь заробити і були змушені або гинути з голоду, бож з малого клаптика землі не могли вижити, або покинути цю землю і стати безземельними. Так вони й робили. А землю забирали Анґлійці.

1879 рік був до певної міри переломовим в ірляндському життю. Ірляндська еміґрація в Америці доробилась майна й поволі почала думати над визволенням Ірляндії. Першою проблемою створеної за помічю еміґрації орґанізації було: земля і селянство. З часом дійшли вони до того, що коротко перед світовою війною могли вже приступити до систематичної розвязки ірляндського аґрарної проблеми. Доля ірляндського населення почала поправлятись. Ця праця ведеться до тепер. Політичне положення змінилось основно. Одначе повної самостійности Ірляндія ще не має.

Для повного викупу землі недостає ще Ірляндцям грошей, а до того й кріза їм докучає дуже. Частину господарства вдалось вже санувати. До того всього приходить ще й політична боротьба, якої останнім етапом є арештування провідника ірляндського націоналізму. Який оборот візьме ціла справа, сьогодні трудно сказати. Можна одначе з певною правдоподібністю сказати, що в добі загального світового націоналізму й ірляндські націоналісти добються до свого, виборять певну незалежність Ірляндії.

РЕКТОРИ УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКИХ ШКІЛ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

до українських установ і орґанізацій в справі Музею Визвольної Боротьби України.

Музей Визвольної Боротьби України фактично став уже центральною музейною й архівною установою української за кордоном. Таке значіння признав йому в своїх постановах і II. Український Науковий Зїзд. Це накладає на Музей дуже важливі обовязки, які він у стані виконувати лише при певних умовинах.

Музей Визвольної Боротьби України зорганізувався й розвинувся до значіння загальнонаціональної установи завдяки праці самих Українців і завдяки матеріяльній підтримці виключно українських чинників. Чужими засобами й підмогою Музей засадничо не користувався й ні перед ким чужим ніяких обовязань не має. Свої багаті збірки й колекції він придбав виключно завдяки жертвенности українського громадянства й зберігає їх як національний скарб, як добро української нації.

Українські високі школи в Чехословаччині завсіди дбайливо підтримували Музей від самого початку його існування. Скрутні обставини останнього часу позбавляють Музей колишньої допомоги української еміґрації. Це утруднило становище Музею, який розрісся вже до таких розмірів, що для дальшого існування й розвитку потребує власного музейного дому.

З огляду на велике наукове й національно-культурне значіння Музею нижче підписані ректори українських високих шкіл уважають своїм обовязком звернутися до українських установ і орґанізацій, як науково-просвітніх, так і економічних і взагалі до всього громадянства з проханням своїми пожертвами підтримати дальшу працю й розвиток Музею, а також допомогти Музеєви Визвольної Боротьби України збудувати Український Дім у Празі.

Акад. проф. д-р І. Горбачевський, в. р., ректор Укр. Університету в Празі; **Проф. інж. Б. Іваницький,** в. р., ректор Української Господарської Академії в ЧСР; **Проф. д-р В. Сімович,** в. р., ректор Укр. Високого Педагогічного Інституту в Празі.

P. S. Пожертви надсилати на адресу Директора Музею, професора Д. Антоновича:
Prof. D. Antonovyc,
Praha-Nusle, 245,
Czechoslovakia.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ГЕМТРЕМК, МІШ. Тов. Згода, від. 20, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться 21. січня, в годині 1-ій в неділю, в гали Української Хати. Проситься усіх членів прийти на мітінґ, бо буде справоздання секретаря фінансового і контр. комісії за рік 1933. Напоминається довгуючих членів і тих, що не ходять на мітінґи, що в тім році будеться поступати з ними після статута. Урядники вибрані на 1934 рік є слідуючі: Матвій Прихітко, предс.; Ів. Чайковський, заст.; Іван Костюк, кас.; Іван Крупка, фін. секр.; Микола Триш, рек. секр.; Данило Рубаха, Михайло Миськів і Михайло Сосновський, контрольори; Петро Довбуш, Петро Стефанський і Григорій Миськів, доглядачі хорих; Мих. Богач, Теодор Данилишин, Дм. Білик і Дм. Синайко, прапорчики. Мітінґи будуть відбуватися в трету неділю в місяци. Проситься кождого члена прийти на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Матвій Прихідко, предс.; Ів. Крупка і Ник. Триш, секр.; Ів. Костюк, кас.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, точно в годині 2-гій пополудни, в гали де звичайно. Проситься усіх членів прийти на цей мітінґ, бо є багато важних справ до полагодження. Уряд і контр. комісія здадуть справоздання за минувший рік. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані бо братська каса за них платити більше не може. На річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд на 1934 рік: В. Гречук, предс.; І. Дмитрук, заст.; А. Іванів, секр.; І. Базів, заст.; К. Гунка, кас.; В. Гранковський, заст.; В. Колданський, Мих. Яцула і Мих. Рудий, контрольори; Н. Луцишин, В. Чезецький і П. Заяць, надз. хорих в місті; Гн. Буяновський, на Гудман; В. Пастернак на Вест; Мих. Попович, надконтр.; І. Шеремета і В. Паньків, господарі галі; Д. Дачів і Мих. Стрілець, прапорчики; Н. Квасниця і В. Луцишин, старші браття. Члени, котрі взяли позичку, най зголосяться по свої грамоти, щоб секр. не перетримував у себе. Члени і урядники не явившіся на мітінґ будуть карані після статута. — А. Іванів, секр.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 111, повідомляє, що мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, в годині 2-гій пополудни, в гали під ч. 418 Вілямсон Еве. Проситься членів явитись на означений час. Ів. Федак, предс.; М. Болеховський, кас.; В. Гуцул, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Згода, від. 358, повідомляє всіх членицъ, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. січня, в годині 1.30 пополудни, в У. Н. Домі. Проситься члениць зійтись на час. Напоминається довгуючих члениць, щоби прийшли на збори і вирівнали свої залеглости. — С. Палівода, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, зараз по Службі Божій, в гали церковній, 430 — 7-ма ул. Проситься всіх членів прийти хоч раз на рік всі, бо на тім мітінґу урядники будуть здавати справоздання за минувший рік і буде вибір уряду на цей рік. Котрий член не прийде на цей мітінґ, то буде суспендований. — Н. Масляк, предс.; С. Петрівський, кас.; М. Камінський, секр.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 21-го січня, в годині 1-ій попол., в Юнион Гал, ч. салі 4, 2-гий поверх на Нopт Вайомінґ ул. Всі члени повинні явитись, щоби вислухати справоздання касове і помогти обрадити дуже важні справи. Довгуючі члени нехай постараються вирівнати свої залеглости якнайскорше, бо інакше будуть позбавлені членства. — С. Глинянський, рек. секр.

НЮ КЕНСІНГТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21 січня, в годині 2-гій пополудни, в У. Н. Домі. Проситься членів прибути на ці збори і вирівнати свої вкладки. Уряд на 1934 рік є той самий, то є: Василь Каліновський, предс.; І. Коваль, кас.; М. Земледух, фін. секр.; В. Сопків, Д. Любінецький і І. Балабан, контр. комісія; М. Сокалюк, рек. секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 20-го січня в год. 7.30 ввечір в гали Чеського Нар. Дому 29-19 24 Евеня. Проситься всіх членів прибути на означений час. Буде справоздання контрольної комісії за 1933 рік. Подається до відома що новий уряд на 1934 рік зістав вибраний як слідує: І. Сидор, предс.; Волод. Черватюк, заст.; Стась Кривень, кас.; І. Кубарик, заст.; Павло Борнич, секр.; Антін Климишин, заст.; М. Галан, І. Підгірний, контр. комісія.; П. Гаврилець, Н. Табака, Григорій Семенько, надзирателі хорих.; М. Борух, І. Сингура, хоружі.; Данило Бурдига, капітан. Члени, котрі хотять виміняти старі грамоти, нехай принесуть на збори свої старі грамоти. Суспендовані члени, коли заплатять свій довг, будуть приняті наново. Проситься тих членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, щоби вписали, бо це є на вашу і вашій дітей користь. — І. Сидор, предс.; Стась Кривень, кас.; П. Барнич, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія від. 86, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, дня 21-го січня зараз по Службі Божій у шкільній гали на Рівер вулиці. На тім мітінґу буде справоздання урядників, як також контрольної комісії за минувший 1933 рік. Буде вибір нового уряду на 1934 рік. Не явившийся член буде караний після статута. За Уряд Бр.: — Г. Костик, предс.; Т. Мороз, кас.; П. Саламаха, фін. секр.; А. Шийк, рек. секретар.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРОНКС, Н. Й. Звичайні збори відділу 298 відбудуться в четвер, 18. січня, в годині 8-мій ввечір, в гали під ч. 1274 Гов Евеня, перший поверх. Присутність усіх члениць і членів Тов. „Любов" обовязкова. — Мих. Федосик, предс.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Отсим повідомляється членів Тов. „Зоря" від. 69 У. Н. Союза, що річні збори відбулись в неділю, дня 31 грудня, 1933. До уряду Тов Зорі зістали вибрані слідуючі члени: Й. Забавчук, предс; С. Назаревич, заст.; Е. Парницький, фін секр.; І. Єднак, заст.; М. Ликтей, рек. секр.; І. Приймак, заст.; Стефан Назаревич, касієр.; Й. Мартинів, Гр. Кук: контрольори; І. Бобецький, Н. Ковбасник: тростісти; С. Шевчук, С. Слива: опікуни хорих; В. Смулка, Н. Ковбасник: прапорщики; Н. Василишин, отаман; М. Левко, господар галі. Мітінґи Тов. Зорі відбуваються що друга субота по першім. Позамісцевих членів проситься звертатись в разі якоїсь посилки, на адресу фін. секр.: Eugene Parnicky, 55 Greene St., Jersey City, N. J.

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла від. 11 повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітінґ відбудеться в неділю, дня 21 січня о год. 1-шій пополудни в церковній гали. Проситься всіх прибути на мітінґ. Буде справоздання за рік 1933 і вибір уряду на 1934 рік. Хто з членів хоче виміняти свою стару грамоту хай принесуть на мітінґ. Хто хоче вступити в члени У. Н. Союза хай явиться на сей мітінґ. — Мих. Макар, предс.; Андрій Дида, кас.; Дмитро Козіоринський, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ від. 206, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, дня 21-го січня в год. 1.30 пополудни в Парохіяльній гали на Блекстон вулиці. На цім мітінґу буде справоздання контрольорів і інших урядників за 1933 рік. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо маємо багато справ до вирішення. Хто би з членів хотів виміняти стару грамоту на нову, то нехай стару грамоту принесу на мітінґ. Хлопці, котрі стоять в Українські Банді Тов. Запорозької Січи повинні вписатися до Товариства і У. Н. Союза. Рівнож повідомляється, що уряд зістав вибраний на 1934 рік як слідує: Никола Вецал, предс.; Пилип Стойко, заст.; Ілія Околіста, кас.; Тимко Лаба, заст.; Михайло Яцишин, секр. фін.; Іван Сталенний, заст.; Петро Сталенний, секр. рек.; Іван Кокольський, заст. Михайла Чагарин, Яким Шаравара, Дмитро Бойко, тростісти.; Кость Корицкий, Михайло Кінаш, Ілія Стрик, Михайло Кузів, надзирателі хорих.; Теодор Кашуба, Йосиф Висмянські, дверники.; Андрій Швець, Онуфер Червінський, Мартин Приборівський, мирові судії.; Йосиф Кава, кошовий.; Михайло Карась, Андрій Сирота, прапорщики.; Олекса Косюк, бібліотекар. За Уряд: — Дмитро Лукиник, предс.; Ілія Околіта, кас.; Михайло Яцишин, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. Усп. Пр. Богородиці від. 123, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, дня 21-го січня зараз по Службі Божій в гали церковній при Нopт Мейн Евені. Проситься всіх членів явиться на сей мітінґ, бо буде справоздання Контрольної комісії і вибір уряду на 1934 рік. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівнали свій довг, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Мих. Дорош, предс.; Мих. Волощук, кас.; Гр. Мрикало, секретар.

РАНКІН, ПА. Бр. св. Григорія, від. 24 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що на 1934 рік вибрано уряд як слідує: Стефан Козловський, предс; Олекса Глова, заст.; Федор Семко, секр.; Н. Щур, заст.; Глова Олекса, касієр; Антоній Кріль, Н. Щур, контрольори. Мітінґи будуть відбуватися що 3-та неділя в місяци. Слідуючий мітінґ відбудеться в неділю, дня 21-го січня, 1934 року під ч. 323 2-га вулиця в год. 2-гій пополудни. Проситься прийти на означений час. На тім мітінґу здадуть справоздання контрольори за 1933 рік. Довгуючих напоминається вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. За уряд: — Николай Щур, секр.

ГЕРКІМЕР, Н. Й. Відділ 192 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 21-го січня. Мітінґ, котрий мав відбутися 14-го січня не відбувся з причини Нового Року. Уряд вибраний на рік 1934 як слідує: Николай Сичик, предсідатель; Михаїл Конікевич, секр.; Михаїл Крачківський, касієр.; Михаїл Бурчицький, о. Михаїл Кашуба, контрольна комісія. Проситься всіх членів явитись на мітінґу, бо котрий член не явиться, той підлягає карі. — Михаїл Конікевич, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє, що на річних зборах дня 30 грудня 1933 р., вибрано уряд на 1934 рік як слідує: І. Солтис, предс.; Й. Мулярчук, заст.; Н. Марків, секр. фін.; І. Галецький, заст.; Н. Підгайний, кас.; П. Лещук, заст.; Антін Карповіч, секр. рек.; Павло Боднар, заст.; Дмитро Шагай, Павло Стахів, контрольори.; М. Коваль, І. Лесняк, Н. Козуляк, опікуни хорих.; М. Гавриловйч, Й. Милярчук, тростісти,, опікуни. А. Паславський, Гр. Попик, прапорщики. Також повідомляється членів місцевих і позамісцевих, що продовження річних зборів і місячні збори відбудуться в суботу, дня 20-го січня. Кождий член обовязково має явитися на ці збори бо суть важні справи до вирішення. Місячні збори будуть відбуватися в трету суботу кождого місяця. Пригадується членам, щоби привели зі собою нових членів, будеться приймати до У. Н. Союза і до Бр. без вступного. Котрі члени ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, то нехай якнайскорше впишуть. Ті члени котрі ще не змінили своїх старих грамот на нові зволять принести свої старі грамоти на збори. Неявившийся член на зборах підлягає карі після статута. — Антін Карповіч, рек. секретар.

АЛИКВІПА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120, повідомляє, що на річних зборах 17 грудня, вибрано слідуючий уряд на 1934 рік: Іван Манастирський, предс.; Антін Кармазин, заст.; Михайло Бац, секр.; Антін Кармазин, заст.; Володимир Бараник, кас.; Ізидор Вавро, заст.; Олекса Ревт, Василь Манастирський, Стефан Ячишин, контрольори. Звичайний мітінґ відбудеться в неділю, дня 21-го січня в год. 2-гій пополудни в гали де звичайно. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, а довгуючих проситься вирівнати свій довг, бо можуть бути суспендовані. — Іван Манастирський, предс.; Володимир Бараник, кас.; Михайло Бац, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького від. 137, повідомляє, що на річнім мітінґу вибрано уряд на 1934 рік як слідує: Микола Лубоцький, предс.; Мирон Загоруйко, заст.; Михайло Колодруб, секр.; Стефан Колодруб, заст.; Іван Терлецький, кас.; Григорій Яворський, Микола Підгайний, Стефан Вольний, контрольна комісія.; Теодор Фотій, Филимон Сагатий, надз. хорих на Істон; Андрій Ткач, надз. хорих на Філіпзбург; Михайло Томко, Михайло Верисюк, прапорщики. Мітінґи будуть відбуватися в трету неділю в місяци. — М. Лубоцький, предс.; І. Терлецький, кас.; М. Колодруб, секретар.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(28)

Молодий Алалус державcя Тарзана з собачою вірністю. Тарзан навчився вже розуміти знаки хлопця, при помочи котрих вони могли порозумíватися про найконечніші річи. І коли ці два мандрували диким краєм, оточеним Великим Терновим Лісом, а Тарзан шукав дороги до втечі, Міранда й мала Угга, дочка чарівника Хамиса, мандрували на другім кінці того самого ліса, бо Еспанець шукав дороги на захід до берега моря.

Уміру того, як молодий Алалус набирав довіря до своєї нової зброї, він ставав більше незалежним. Наслідком того він часто відлучувався від Тарзана підчас полювання. При одній такій нагоді Тарзан бачив цікавий вид. Йдучи за ніюхом, він ішов слідами серни і бачив, що через ті сліди перейшов слід кроків жінки Алалів. Він припускав, що йому знову будуть пробувати відібрати добичу. В ньому заворушився дикий інстинкт звіра, котрий не дає собі забрати їди. Його уста скривилися, немовби він хотів гаркотіти.

Він уже перестав бути лордом Грейстоком, а став первісним звіром, якому мають забрати добичу. Вдершися на дерева, Тарзан скоро пігнав наперед за жінкою Алалів. Заки дійшов до неї, його ніздрі зачули новий запах, дуже дивний для нього. Це був запах людей, але такий дивний, що він звернув відразу увагу Тарзана. Це був слабий запах, але він чув, що цей запах десь недалеко від нього. Потім перед собою він почув голоси, низькі, музикальні голоси, які доходили слабо до його ух.

У піднесенню й якости голосів було щось, що давало йому догадуватися про сильне заворушення. Тепер Тарзан поступав осторожніше. Він забув зовсім за серну. Скоро він розпізнав дуже багато голосів та заворушення. Потім він вийшов на поляну серед ліса. Перед ним, на яких сто ярдів, на землі він побачив такий дивний вид, що спершу не вірив своїм власним очам. В тому виді одна тільки постать, одна жінка Аллалів, була відомою йому постатю.